

Ruimte en Milieu
*Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer*

Samenvatting zienswijzen en adviezen Tweede Kerncentrale Borssele

Colofon

Portefeuille Milieu
Directie Risicobeleid
Rijnstraat 8
Postbus 30945
2500 GX Den Haag

3 juni 2010

Inhoud

1	Leeswijzer.....	4
2	Radioactief afval en opwerking	6
3	Veiligheid.....	7
4	Milieueffecten	9
5	Voorgenomen activiteit en Alternatieven	12
6	Energie.....	14
7	Locatiekeuze en lokale omgevingsinvloeden	16
8	Overige zienswijzen	17
9	BIJLAGE: Lijst van insprekers en adviseurs	18

1 Leeswijzer

Op 29 juni 2009 is van DELTA N.V. in verband met haar voornemen tot de bouw van een tweede kerncentrale in Borssele een startnotitie voor de milieueffectrapportage m.e.r. ontvangen.

Gedurende de periode van 22 juli 2009 tot en met 16 oktober 2009 heeft de startnotitie "Tweede kerncentrale Borssele" op meerdere plaatsen in Nederland en België ter inzage gelegen. Tevens was de startnotitie vanaf dat moment in te zien op de website van het ministerie van VROM. In het kader van het Espoo-Verdrag zijn ook alle bij Espoo aangesloten landen van het initiatief op de hoogte gebracht.

Op grond van de Wet milieubeheer en de Algemene wet bestuursrecht is een ieder in deze periode in de gelegenheid gesteld zijn of haar zienswijze op de inhoud van de startnotitie schriftelijk en/of mondeling kenbaar te maken. Per post, e-mail, fax en telefoon zijn er zienswijzen en adviezen binnengekomen. Daarnaast bestond er de mogelijkheid om mondeling en schriftelijk zienswijzen in te dienen tijdens twee hoorzittingen in Heinkenszand en Middelburg.

Met het oog op de vakantieperiode is er voor gekozen de gebruikelijke inspraaktermijn van 6 weken met een aantal weken te verlengen tot en met 16 oktober 2009. Voor de Espoo landen gold een inspraaktermijn tot en met 12 november 2009, omdat zij door omstandigheden pas in september 2009 van de startnotitie op de hoogte zijn gebracht.

In totaal zijn er 339¹ zienswijzen op de startnotitie ingediend, waarbij sommige zienswijzen zijn ondertekend door meerdere personen (in totaal 2440 handtekeningen). Van de 339 zienswijzen was er één zienswijze buiten de termijn. Hoewel formeel te laat is deze zienswijze inhoudelijk toch meegenomen in de richtlijnen, doordat hij gelijkloidend was aan een andere binnen de termijn ingediende zienswijze.

Op 3 december 2009 heeft de Commissie voor de m.e.r. haar advies voor de m.e.r.-richtlijnen uitgebracht. Daarbij is door de Commissie kennisgenomen van de tot en met 16 oktober 2009 ingekomen zienswijzen en adviezen.

Alle ingebrachte zienswijzen vormden naast de startnotitie m.e.r., de wettelijke eisen aan de inhoud van een MER, het advies van de Commissie voor de m.e.r. en de overige adviezen voor het bevoegd gezag de basis voor de inhoud van de vastgestelde m.e.r.-richtlijnen.

Gelet op de hoeveelheid reacties en de terugkerende thema's daarin is er voor gekozen een thematische samenvatting van de zienswijzen te maken. Per thema zijn de individuele zienswijzen die op een bepaald thema betrekking hebben

1 In Bijlage 2 bij het advies van de Commissie voor de m.e.r. is aangegeven dat er 202 zienswijzen op de startnotitie m.e.r. zijn binnengekomen. Het verschil tussen dit aantal en het officiële aantal van 338 zienswijzen kan worden verklaard, doordat de Duitse overheid die in het kader van Espoo was geïnformeerd heeft gemeend dat de startnotitie niet alleen voor haar, maar ook voor de Duitse burgers tot en met 12 november 2009 voor inspraak openstond. Daardoor zijn er bovenop de 202 zienswijzen nog 137 extra zienswijzen binnengekomen.

geclusterd en samengevat tot één zienswijze. Alleen de zienswijzen die betrekking hadden op de inhoud van het MER zijn in dit overzicht opgenomen. Uitgesproken stellingnames voor of tegen een kerncentrale of meer in het algemeen tegen kernenergie of het gebruik van de splijtstofcyclus zijn niet weergegeven. Vervolgens is per zienswijze aangegeven in welke paragraaf van de MER-richtlijnen daarop ingegaan wordt.

De volgende thema's zijn onderscheiden:

- Radioactief afval en opwerking
- Veiligheid
- Milieueffecten
- Voorgenomen Activiteit en Alternatieven
- Energie
- Locatiekeuze en lokale omgevingsinvloeden
- Overige zienswijzen

De reacties van de wettelijke adviseurs, te weten Dienst MER van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (Vlaamse overheid) en FANC (Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle, België) zijn meegenomen in het overzicht.

Tot slot is er in een bijlage een lijst met naam en vestigingsplaats toegevoegd van alle insprekers en de adviseurs.

2 Radioactief afval en opwerking

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
1. In het MER moet worden aangegeven wat er gaat gebeuren met het hoogradioactieve afval na 100 jaar opslag bij de COVRA. Het MER moet inzicht geven in de waarborging van de veilige opslag van kernafval, over de gehele levensduur van het afval (240.000 jaar), i.p.v. de eerste 100 jaar. Er moet worden in gegaan op de zekerheid dat op lange termijn radioactieve afvalstoffen veilig zullen worden opgeslagen.	4.2.4 6.2.3
2. Er wordt gesteld dat (ondergrondse) opslag geen permanente, duurzame en betrouwbare oplossing is. Realisatie van een ondergrondse berging laat lang op zich wachten.	4.2.4 6.2.3
3. Opslag in zoutkoepels is nog steeds in beeld, dit is echter onveilig gebleken in Duitsland. Dit is geen reële optie en moet worden afgewezen (stralingsbelasting, onzekerheid stabiliteit).	4.2.4
4. Er moet onderzoek worden verricht naar het radioactief afval dat in de toekomst wordt geproduceerd (hoeveelheid, soort, stralingsniveau, stralingsduur, opslagruimte, eindberging). Op basis hiervan kunnen typen kernreactoren worden vergeleken.	4.2.1 4.2.4
5. Er moet een analyse plaatsvinden van verschillende afvalstromen die ontstaan bij opwerking of directe opslag van kernafval (volume, stralingsniveau, stralingsduur, vereiste opslagruimte). Dit moet met elkaar worden vergeleken.	4.2.4 6.2.3
6. Er dient inzichtelijk gemaakt te worden uit welke opwerkingsfabrieken gerecyclede uraniumstaven worden gebruikt en welke afwegingen hiervoor zijn gebruikt.	4.2.4
7. De opslagcapaciteit voor radioactief afval in Nederland moet inzichtelijk worden gemaakt. Er is een kwantitatieve analyse vereist voor de productie en opslagcapaciteit van kernafval in de toekomst.	6.2.3
8. Het MER dient inzicht te geven in de te verwachten hoeveelheid radioactief afval en gebruikte splijtstoffen. De hoeveelheid dient bovendien geëvalueerd te worden ten opzichte van de voorziene verwerking- en opslagcapaciteiten voor radioactief afval.	6.2.3
9. COVRA biedt een goede opslagplaats voor nucleair afval, nucleair afval kan veilig in glas worden gegoten en worden opgeslagen.	6.2.3

3 Veiligheid

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
<p>10. Het MER dient de volgende gegevens te bevatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ een beschrijving van de veiligheidssystemen (actief en passief) en een beschrijving van insluiting en protectionistisch gebouwenstructuur; ◆ informatie van implementatie van het concept van "defence-in-depth"; ◆ informatie m.b.t. (interne en externe) begingebourtenissen voor ontwerpbasis en ontwerpuitbreiding; ◆ informatie voor de doelstellingen ten aanzien van de frequentie van ontwerp- en buitenontwerpongevallen; ◆ gerelateerde brontermen die door de nieuwe reactor kunnen worden bereikt; ◆ de parameters die relevant zijn voor de beoordeling van potentiële brontermen, zoals de radioactieve kerninventaris of de gemiddelde en maximale opbrand van de brandstof; ◆ onzekerheden en beperkingen van de uit te voeren PSA; ◆ M.b.t. de kans op reactor kernbeschadiging: de PSA-resultaten van zowel de EPR als de AP-1000. Ook moet een indicatie van de betrouwbaarheid van de PSA-uitkomsten worden gegeven. Uitgelegd moet worden hoe met onzekerheden in het selectieproces is omgegaan; ◆ M.b.t. de mogelijkheid om te voorkomen dat de reactor kern het containment beschadigt in geval van kernsmelt: in welke mate dit afhankelijk is van technische concepten, en moeten in het MER ook de openblijvende vragen duidelijk worden aangegeven; ◆ M.b.t. het vermogen om een grote bronterm na een kernsmelt te voorkomen: in welke mate dit afhangt van technische concepten, en moeten in het MER ook de openblijvende vragen duidelijk worden aangegeven; ◆ hoe is omgegaan met de verschillen in nauwkeurigheid en betrouwbaarheid bij de beoordeling van de gevaarzetting van de reactortypen. 	<p>4.2.2 6.2</p>
<p>11. Technisch concept zodat calamiteiten gevolgd door kernsmelting voorkomen wordt moet uiteengezet worden. Discussie ontwikkelingsstatus gerelateerd aan technisch concept.</p>	<p>4.2.2</p>
<p>12. In het MER informatie impact over ontwerpongevallen en Beyond Design Based Accidents (BDBA) scenario's.</p>	<p>6.2</p>
<p>13. Soorten calamiteiten gedetailleerd uit zetten. Worse-case scenario op basis van emissies dient gepresenteerd te worden.</p>	<p>6.2</p>
<p>14. Enkele inspraakreacties kaarten aan dat 3e generatie reactoren nog niet operationeel zijn. Internationaal zijn er zorgen over de te stellen veiligheidseisen v.w.b. 3e generatie reactoren.</p>	<p>4.2.1</p>
<p>15. Delta toont niet aan in de startnotitie dat het gekozen model voldoet aan de gestelde veiligheidseisen. De Nederlandse overheid moet eerst aangeven aan welke veiligheidscriteria een eventuele nieuwe kerncentrale precies moet voldoen. Veiligheidsclaims moeten niet alleen gebaseerd worden op informatie van de fabrikant van de centrale, maar er moet zelf onafhankelijk onderzoek verricht worden naar de veiligheid van een nieuwe type kerncentrale.</p>	<p>4.2.1 4.2.2 6.2</p>
<p>16. Huidige opwerkingsfabrieken in Frankrijk en Groot-Brittannië laten te wensen over qua veiligheid, transparantie en milieueffecten.</p>	<p>4.2.4 6.2.3</p>
<p>17. In het MER moeten de gezondheidsrisico's van de nieuwe kerncentrale (en COVRA) voor de bewoners onderzocht worden. Achtergrondstraling geeft een verhoogde kans op leukemie.</p>	<p>6.2</p>
<p>18. De impact van kerncentrale steringen op het kanaal Gent-Terneuzen en omliggende industrie moet in kaart worden gebracht.</p>	<p>6.4</p>
<p>19. In het MER moet rekening worden gehouden met overstromingsgevaar en de (toekomstige) klimatologische situatie. Inzichtelijk moet worden gemaakt welke maatregelen in dit kader genomen worden, inclusief desbetreffende kosten.</p>	<p>6.2.1</p>

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
20. M.b.t. het filteren van water moet inzicht worden verschaft op welke wijze dat gebeurt en hoeveel radioactief materiaal dat oplevert.	6.2.1
21. Er wordt gesteld dat in het MER een kwalitatieve en kwantitatieve analyse moet bevatten van de transportrisico's van opwerkingsmateriaal en hoogradioactief afval. Er moet concreet worden beschreven wat de aantallen en soorten zijn van aan- en afvoer hiervan. De huidige en toekomstige transportroutes (veiligheid, belasting) moeten in kaart worden gebracht.	4.2.5
22. Detaillering van veiligheidsaspecten is noodzakelijk en moet in het MER worden opgenomen. In het vergunningsvoorschrift moet worden opgenomen dat nieuwe en verbeterde veiligheidscomponenten tijdens het bouwproces verplicht moeten worden geïmplementeerd.	6.2.1
23. Het MER dient van alle reëel te beschouwen nucleaire technologieën, per type reactor, de gevolgen voor de vastgestelde maatregelzones bij een incident weer te geven.	6.2.2.
24. Het MER dient een analyse te bevatten van het risico op ongewenste verspreiding van nucleaire kennis, techniek en materialen (met name risico's na opwerking van splijtstoffen). Er wordt gesteld dat uraniumverrijking kan worden toegepast ten behoeve van kernwapens. Verarmd uranium kan worden gebruikt bij de productie van wapens.	7.1
25. Het MER dient een omschrijving te bevatten van alle mogelijkheden waardoor er in de kerncentrale calamiteiten en buitenontwerpgevallen kunnen plaatsvinden (stijging van zeeniveau, toename stormen, terroristische aanslagen, neerstortende vliegtuigen met brand, invaren op invoer koelwatersysteem etc.). De kans op calamiteiten en de gevolgen hiervan moeten in kaart worden gebracht. Aantal slachtoffers, materiële schade, grootte en duur van geografisch gebied dat onbewoonbaar zal zijn na de ramp moet worden onderzocht. In deze calamiteiten/rampen analyse speelt niet alleen de waarschijnlijkheidskans een rol, maar het effect ervan is net zo belangrijk (kans x effect). Vraag is of Nederland wel geschikt is voor kerncentrale. Nederland is een erg dichtbevolkt gebied. Bij de beoordeling van effecten van ongevallen uitgaan van worse-case-scenario m.b.t. aanwezige splijtstof in reactor.	6.2.1 6.2.2
26. Vanuit de locatie van de kerncentrale dient een rampen- en evacuatieplan opgesteld te worden (bijvoorbeeld watersnoodramp etc.)	6.4
27. In het MER moet de samenwerking met de Belgische autoriteiten inzake nucleaire noodplanning beschreven worden.	6.4
28. In de richtlijnen moet het eventueel aan te brengen noodkoelsysteem aangaande calamiteiten aan de orde komen. Wanneer deze wordt gerealiseerd dienen in het MER de gevolgen van dit systeem (periodieke testfasen) op het omliggende milieu in kaart gebracht te worden.	6.2.1
29. In het MER moet in kaart worden gebracht welke vluchtwegen er bestaan. Dit moet worden onderbouwd middels een kwantitatieve analyse. In het MER moet met cijfers aangetoond worden dat er voldoende vluchtwegen zijn waarvan de bevolking gebruik kan maken tijdens calamiteiten. Tijdens calamiteiten dienen twee grootschalige verkeersstromen van hetzelfde wegennet gebruik te maken, bevolking die het gebied moet verlaat en hulpverleningsdiensten die het gebied in maken Zeeland is juist kwetsbaar op dit gebied, door o.m. de eilandstructuur en snelle overbelasting van wegen.	6.4
30. Locatie van de centrale in nabijheid van steden en vaarroutes is ongunstig. Gevolgen van een kernramp zijn desastreus op zowel economisch als menselijk vlak.	6.2.1 6.2.2
31. Het MER dient een beschrijving te bevatten van de wijze waarop bij noodsituaties gereageerd moet worden en op welke manier met alle nodige instanties gecommuniceerd gaat worden. Huidige communicatiesysteem C2000 voor politie- en hulpdiensten werkt slecht in omgeving van de kerncentrale ten gevolge te weinig zendmasten of te dikke koepel?	6.4

4 Milieueffecten

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
32. Nauwkeurige beschrijving van de methoden om de milieueffecten te bepalen, expliciete indicatie van te gebruiken methode en onderliggende aannames plus de relevante milieugegevens die gebruikt worden.	6.1
33. Onderzocht moet worden in het MER of de centrale een (negatieve) invloed uitoefent op de bodemkwaliteit van omliggende percelen cultuurgrond en akkerbouwproducten. Effecten van deposities van schadelijke stoffen op voedsel producerende agrarische bedrijven moeten inzichtelijk worden gemaakt. De voedselkwaliteit en -veiligheid moet worden onderzocht (genmutatie, mens plant en dier in omgeving).	6.5 6.8 6.10
34. Milieueffecten van de gehele brandstofcyclus (uraniumwinning, bouw, onderhoud, operationele fase, opwerking, transport etc.) moeten worden gekwantificeerd en gekwalificeerd. Ook voor de beoordeling van uitvoeringsalternatief "Alternatieve splijtstoffen".	4.2.4 6
35. Het MER moet alle onderwerpen dekken die samenhangen met de beoordeling van ongevaleffecten met grensoverschrijdende gevolgen. Grote/zware ongevallen zijn daarbij in het bijzonder van belang. In dat verband wordt een scenario geadviseerd waarbij is uitgegaan van de maximaal mogelijke radioactieve lozing (worst case).	6.2
36. Conform de startnotitie m.e.r. worden de emissies van radioactieve stoffen kwantitatief gepresenteerd. Dit moet in het bijzonder gebeuren voor zware ongevallen.	6.2 6.8
37. De ontmanteling moet deel uitmaken van het MER. Milieueffecten hiervan moeten worden beschreven.	4.2.4 6.
38. In het MER moet worden opgenomen hoe het zeeniveau over 80 jaar zal zijn. Dit heeft gevolgen voor de afbraak en ontmanteling van de kerncentrale.	2.1.3 4.2.4
39. In de richtlijnen voor het MER moet de grondstoffenvoorziening van de centrale worden opgenomen. Het dient een weergave van delfplaatsen en bijbehorende milieueffecten te bevatten alsmede een weergave van opwerkingsplaatsen en capaciteit van MOX fabrieken (aandacht voor straling- en explosiegevaar).	2.1.3 4.2.4 6
40. De broeikasgassen uitstoot (CO ₂) van het gehele proces moet worden berekend en in kaart worden gebracht. Van uraniumwinning tot de uiteindelijke eindberging van het radioactieve afval. Onderbouw de berekening van de vermeden CO ₂ uitstoot als gevolg van een nieuwe kerncentrale. Hierbij moet worden uitgegaan van de CO ₂ uitstoot van Nederland ten tijde dat de kerncentrale operationeel zal zijn.	2.1.2 2.1.3 4.2.4
41. (Eco)toxicologische effecten t.g.v. depositie van bepaalde stoffen via de lucht zullen, ook voor wat betreft niet-radiologische impact, beschreven moeten worden.	6.8
42. De invloedssfeer van de (huidige en toekomstige) koelwaterlozing moet in kaart worden gebracht met aangepaste modellen, inclusief alle andere aanwezige koelwaterlozingen thermische impact. Hierbij moet worden uitgegaan van een kerncentrale van 2.500 MWe. Er moet onderzoek verricht worden naar de hoeveelheid warmte die geloosd zal worden, wat de geloosde watertemperatuur is, hoe deze plaats zal vinden en welke impact dit heeft op de ecologie van de Westerschelde. Met name de invloed van afvalwarmte naar de Westerschelde op ecologie, recreatie en economie moet worden onderzocht. Kalootstrand is nu al warmer dan elders. Onderzocht moet worden hoe dit wordt ervaren door strandrecreanten en wat hiervan de economische effecten zijn. Er moet bestudeerd worden of de centrale zich kan aanpassen aan de continu gemonitorde watertemperatuur. Er dient hierbij rekening gehouden te worden met extreme warme en droge zomers en met de invloed van uitdieping van de Westerschelde op de beschikbaarheid van koelwater.	6.6 6.10

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
43. In het MER moet uiteen worden gezet of er sprake zal zijn van alternatieve koelvoorzieningen. Zal dit middels 1 of 2 koeltorens geschieden. In het MER aangeven wat de functie hiervan is; lozingen van afvalwarmte vervangen of zijn deze aanvullend en dienen de bedrijfszekerheid van de centrale te ondersteunen bij storingen of belemmeringen aan de waterzijde. Bovendien dient de landschappelijke impact van de twee koeltorens onderzocht te worden. Dit kan ten koste gaan van het toerisme.	4.3.2 6.7 6.11
44. Transportbewegingen en haar milieueffecten zullen uitgebreid beschreven moeten worden, waarbij een onderscheid gemaakt moet worden tussen de verschillende uitvoeringsalternatieven.	4.2.5 4.3.2
45. In het MER moeten de mobiliteitsaspecten van de (op Belgisch grondgebied) te voorziene transportbewegingen van (bestraalde) splijtstofelementen en radioactief afval van en naar de kerncentrale beschreven worden.	2.1.3 4.2.5 6.1
46. In het MER moet worden aangegeven welke maatregelen er genomen worden om radioactieve verontreiniging te voorkomen.	4.2.3
47. Van alle mogelijke ongevallen en incidenten: worden lozingslimieten overschreden? Wat is de kans op plaatsvinden ongeval? Wat zijn de korte en lange termijn effecten stralingshygiëne en wat is de blijvende schade aan ecosysteem?	6.2
48. Elektriciteitsopwekking dient zonder warmteopwekking te geschieden. In de MER moet komen te staan dat een kerncentrale geen warmte mag uitstoten.	4.2.6 4.2.7 6.7
49. Geluid- en visuele effecten van het project dienen weergegeven te worden. Voor opstartfase en operationele fase.	6.9 6.11
50. Gevolgen van de bouw van de kerncentrale voor natuur, fauna, landschap, archeologie en het agrarische gebruik van percelen cultuurgrond moeten worden onderzocht. Weergave van voorzieningen aan centrale die nodig zijn zodat wordt voldaan aan regelgeving Natura 2000 gebied. Effect van voornemen op landschappelijke waarde van "De Zak van Zuid-Beveland" en van de locatiekeuze binnen en buiten de zeedijk voor het gebied rondom het haven- en industriegebied Sloe moet onderzocht worden.	6.10 6.11
51. Onder milieueffecten criteria moet natuurwaarde en waterkwaliteit worden toegevoegd. Voor natuurwaarden moet een afzonderlijke alternatieventoets worden uitgevoerd.	4.3.2 6.10
52. Er is momenteel geen schaderegeling opgenomen in vergunning van de Kernenergiewet voor grondwateronttrekking die tijdens calamiteiten van koelwatersysteem wordt gebruikt. Is dit ook voor de nieuwe kerncentrale van toepassing? Effecten op de landbouw van grondwateronttrekking moeten in kaart gebracht worden.	6.5
53. Milieueffecten van het gebruik van brandstof met een hogere verrijkinggraad moeten worden meegenomen in het MER. Het MER moet ook beschrijven tot welke maximale opbrand de splijtstoffen worden gebruikt en wat bijbehorende isotopenverdelingen in de gebruikte splijtstoffen zijn.	4.2.3 4.2.4
54. In het MER moeten milieueffecten van het gebruik van MOX worden bepaald. Onderbouwing of en in welke mate gebruik van opwerking en MOX bijdraagt aan afname wereldvoorraad plutonium.	4.2.3 4.2.4
55. In het MER moet worden bekeken wat de extra milieueffecten zijn van opwerken, dan wel direct opslaan van MOX, opgewerkt uranium en splijtstof met een hoge verrijkinggraad.	4.2.4 6.2.3
56. Delta zal ook aandacht moeten besteden aan gelieerde randinstallaties, nood- en back-upsystemen. Ook met de emissies hiervan bij de effectinschatting moet rekening gehouden worden	4.2.6 6.8
57. Effectbespreking in de geplande situatie moet integraal beschreven worden alsmede de effectbespreking in de huidige en de geplande situatie	5.3 6
58. In de MER zal het 2.500 MWe-vermogen als maximaal scenario doorgerekend moeten worden.	2.1.2 2.3

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
59. Elke bijdrage van de geplande activiteit aan immissiewaarden en/of milieueffecten op het gebied van de Vlaamse overheid zal getoetst moeten worden aan desbetreffende Vlaamse (of Belgische) normen.	6.1 6.12
60. De luchtmissies t.g.v. hulp- en back-upinstallatie en hun mogelijke impact zullen meegerekend moeten worden en gemodelleerd.	4.2.6 6.8
61. Effect op de vogelmigratieroutes moet worden geëvalueerd.	6.10
62. De reikwijdte van de geluidseffecten en de te verwachten geluidsniveaus bij de grens zullen worden bepaald en getoetst aan de Vlaamse normen, dit zowel de aanleg als de exploitatiefase.	6.1 6.9 6.12
63. De landschappelijke impact zal d.m.v. visualisaties inzichtelijk gemaakt moeten worden v.w.b. de grenspunten met België, die voor de onderzochte opties en dag/en nachtsituatie.	6.1 6.11 6.12
64. Ook zal in de MER beschreven moeten worden in hoeverre incidentele situaties aanleiding kunnen geven tot niet-radiologische effecten.	4.2.6 6.4
65. Het MER dient inzicht te geven in de radiologische gevolgen voor België van de (vloeibare en atmosferische) lozingen tijdens normaal bedrijf.	6.1 6.8 6.12
66. In het MER moeten de radiologische gevolgen voor België van de lozingen als gevolg van ontwerpongevallen berekend worden. Verder moeten referentieongevallen beschreven worden en de keuze hiervan moet worden onderbouwd.	6.1 6.2 6.12
67. Van de radiologische gevolgen en de gevolgen van ontwerpongevallen dienen de overeenstemmende maximale jaarlijkse bestralingsniveaus voor de referentiegroepen in België te zijn opgenomen in het MER. Voor evaluatie van de lozingen (normaal bedrijf of als gevolg van ontwerpongevallen) dient een conservatieve bronterm in rekening gebracht te worden.	6.2
68. Het MER moet inzicht bieden in bestaande omgevingstoezicht programma's voor het meten van radioactiviteit in de omgeving van Borssele. Deze dienen geëvalueerd en indien nodig verbeterd te worden.	7.4

5

Voorgenomen activiteit en Alternatieven

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
69. Nederland moet investeren in echte duurzame energievormen als wind-, zonne- en waterkrachtenenergie. Zeeland leent zich uitstekend voor getijdenenergie. Zo kan Nederland in de toekomst een leidende rol spelen in ontwikkeling en exploitatie van getijdenenergie.	2.1.2
70. Vergelijking milieueffecten kerncentrale met: <ul style="list-style-type: none"> ◆ Energie-efficiency maatregelen die de bouw van 2.500 MWe overbodig maken; ◆ Alternatieve schone energie productie (kolencentrale met CCS, windmolenpark op zee al dan niet in combinatie met moderne gascentrale, biomassa, zonne-energie); ◆ Nieuwe gascentrale met warmtekrachtkoppeling; ◆ In het MER dient steeds een (globale) vergelijking gemaakt te worden tussen alle andere energiebronnen (gas, steenkool, water, wind, zon). Economische en technisch afgewogen worden naar haalbaarheid, verwachte emissies per kWh, afvalstoffen, milieueffecten (mens, natuur) en dit telkens voor de 2.500 MWe. 	2.1.2
71. Waarom wordt er niet gekozen voor een vierde generatie centrale?	4.2.1
72. Selectiecriteria van het type reactor in detail bespreken. Evaluatie van elke reactortype op basis van deze criteria.	4.2.1
73. Huidige en toekomstige regelgeving waaraan nieuwe kerncentrale moet voldoen	3.2
74. T.a.v. de selectie van het reactortype: <ul style="list-style-type: none"> ◆ De selectiecriteria zouden meer in detail moeten worden aangegeven. Zo zou bijvoorbeeld een "bewezen type" (derde generatie) moeten worden verklaard en zou ook de definitie van "passief systeem" preciezer moeten worden uitgelegd. ◆ De op het Delta project van toepassing zijnde regelgeving zou moeten worden besproken. In de startnotitie is erop gewezen dat de NVR-en voor nieuwe reactoren in Nederland zullen worden aangepast. De betekenis hiervan zou meer in detail moeten worden aangegeven. ◆ De eisen t.a.v. de veiligheidssystemen zouden meer in detail moeten worden beschreven. Dat geldt ook voor de eisen met betrekking tot het bewijs dat schade aan het containment en kernsmelt kunnen worden voorkomen. ◆ Een neerstortend vliegtuig, waartegen de betonnen buitenmuur van het reactorgebouw bestand moeten zijn, moet meer in detail worden beschreven (massa van het vliegtuig, snelheid, en gebied van effect). ◆ Verder zou moeten worden aangegeven hoe de keuze voor een bepaald reactortype moet worden uitgevoerd als meerdere typen aan de criteria voldoen. ◆ De evaluatie van elk reactortype aan de hand van de criteria moet in detail worden besproken. 	3.2 4.2.1 4.2.2 6.2
75. Waarom wordt voor koeling geen Noordzeewater gebruikt?	4.2.7
76. Waarom wordt gekozen voor een lichtwaterreactor dit moet verder uitgewerkt worden in de MER.	4.2.1
77. Beschrijving van basale technische gegevens, inclusief de brandstof (verrijking, voorziene opbrand, splijstofcyclus voor uranium en MOX).	2.1.3 4.2
78. Gedetailleerde beschrijving van veiligheidssystemen (actief en passief) met informatie over redundantie en diversiteit. Beschrijving van het containment en van beschermende structuren in het gebouw (wanddikte etc.). Ook een beschrijving van hoe het defence-in-depth-principe is geïmplementeerd.	4.2.2
79. Zijn koeltorens niet noodzakelijk? Rekening houdend met extreme weersomstandigheden en mogelijke belasting van Westerschelde door andere energiecentrales.	4.2.7 4.3.2 6.6

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
80. In het MER moet inzichtelijk worden gemaakt wat het energetisch rendement is van de kerncentrale. Hoeveelheid afvalwarmte wordt er geproduceerd, hoeveel energie er wordt verspild aan verrijking en opwerking t.o.v. geproduceerde hoeveelheid elektriciteit. Vergelijking met alternatieven.	2.1.2 4.2.3
81. Milieueffecten van verrijking en opwerking moeten kwantitatief vergeleken worden met effecten van directe opslag.	2.1.3
82. Indien bepaalde uitvoeringsalternatieven v.w.b. de keuze van reactortype aanleiding geeft tot verschillen in niet-radiologische emissies en/effecten, moeten deze in de MER beschreven en geëvalueerd worden.	4.2.1

6 Energie

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
83. Er is geen behoefte aan nieuw grootschalig vermogen. Leidt tot overcapaciteit en tot verdringing van kleinschalige en duurzame energieproductie. In het MER moet de stelling van Delta dat de nieuwe centrale nodig is om oud vermogen te vervangen onderbouwd worden met gezaghebbende cijfers en bronnen.	2.3
84. Analyse verrichten van effecten van de nieuwe kerncentrale op de potentie van flexibele duurzame energiebronnen in de totale brandstofmix.	2.1.2
85. In het MER moeten de milieueffecten van de netaansluiting en de eventuele noodzakelijke netverzwaring worden beschreven. Zijn er bijkomende elektriciteitsleidingen nodig voor transport naar België?	2.3
86. Onderzocht moet worden of koelwarmte nuttig gebruikt kan worden. Hiervoor dient de warmtevraag in de regio in kaart gebracht te worden en hoe deze efficiënt naar de verbruiker gebracht kan worden. Wellicht kan deze restwarmte worden benut door de centrale of omliggende bedrijven. Er moet worden bepaald hoeveelheid restwarmte er verloren gaat door lozing in de Westerschelde. Dit moet afgezet worden tegen de hoeveelheid CO2 die geproduceerd zal worden om deze warmte op een andere manier op te wekken.	4.2.3 4.3.3
87. In het MER moet de complete energiebalans over de levensduur van de kerncentrale worden weergegeven (Life Cycle Analysis).	2.1.2 4.2.3
88. In de startnotitie wordt nauwelijks aandacht besteed aan de nut aan noodzaak van een tweede kerncentrale. Hoe wordt dit gezien vanuit het oogpunt van de toekomstige exportpotentieel van elektriciteit zoals beschreven in het rapport "Monitoring Leveringszekerheid 2008-2024" van Tennet. Waarom kernenergie op korte termijn? Verder uitdiepen waarom kernenergie wordt gezien als een noodzakelijke tussenoplossing om CO2-neutraal de transitie naar meer duurzame vormen van energieopwekking te maken. In het MER moet de stelling dat kernenergie een positief effecten op de betrouwbaarheid van de energievoorziening heeft onderbouwd worden met cijfers en bronnen.	2.1.2 2.3.
89. In het MER moet inzichtelijk worden gemaakt wat de betekenis is van het realiseren van een tweede kerncentrale voor andere activiteiten van Delta om de stap naar meer duurzame vormen van energieopwekking te maken. Wat betekent dit voornemen voor de mix van energiebronnen waarvan Delta gebruik maakt op middellange en lange termijn (2020) Voldoet Delta aan landelijke doelstelling 20% opwekking uit duurzame en hernieuwbare bronnen (2050 en 2100)? Delta stelt als doel dat in de toekomst 2/3 van de energieproductie gerealiseerd wordt door zonne-energie. In het MER tijdpad en behorende investeringen moet dit zichtbaar gemaakt worden.	2.1.2
90. In het MER dient het Nederlandse en Europees energiebeleid, betaalbaar, betrouwbaar en schoon in een ruimer perspectief geplaatst te worden. Betaalbaar: volledige kostprijs incl. bouw, transport, kernafval opslag. Betrouwbaar: uranium versus zon wind water, deze zijn onuitputtelijk en overall aanwezig. Dus betrouwbaarder? Schoon? Vergelijken met duurzame alternatieven, naast weinig CO2 productie, ook geen kernafval.	2.1.2
91. In het MER moet worden onderzocht of een spanningsdip (uitval voor één van beide centrales) gevolgen kan hebben voor het functioneren van een tweede indien deze zich in de directe nabijheid van een eerste kerncentrale bevindt. Hoe groot zijn de gevolgen? Kan gelijktijdige uitval twee kerncentrales een zeer grote spanningsdip opleveren?	6.2 6.4.

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
92. Er moet in het MER een onderbouwing plaatsvinden met betrekking tot de flexibiliteit van kerncentrales (rapporten en cijfers). Geanalyseerd moet worden in welke mate de kerncentrale flexibel is en met welke milieueffecten het op- en afregelen gepaard gaat. Effecten op basis van berekeningen energie-efficiency, op koelwaterafgifte en ecologische gevolgen	4.2.3
93. Voornemen tot uitbreiding elektriciteitsproductie afzetten tegen verbruik van energie in Zeeland, waar blijft deze energie? Wordt deze naar andere plaatsen in Nederland getransporteerd of naar het buitenland geëxporteerd?	2.3

7

Locatiekeuze en lokale omgevingsinvloeden

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
94. Duidelijk overzicht van de eventuele voorstudies betreffende Borssele als locatie zal in de MER worden gegeven. Bij aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten in België, die niet beperkt kunnen worden, dan zal deze locatiekeuze met diepgang in de MER behandeld moeten worden.	2.1.1 2.2
95. De locatie van de kerncentrale dient vergeleken te worden met andere potentieel geschikte locaties. Hierbij moet de aanwezigheid van reeds aanwezige risico-industrieën in de omgeving worden meegenomen in de analyse. Evenals de ligging ten opzichte van het (toekomstige) zeeniveau en mogelijkheid op stormvloed.	2.1.1 2.2 4.2.3
96. De bereikbaarheid van het havengebied en de geplande Westerschelde Container Terminal (WCT) zou negatief beïnvloedt kunnen worden door de komst van een nieuwe kerncentrale. Gebruik van koelwater van de Westerschelde mag de exploitatie van de WCT niet belemmeren.	4.2.8 6.6
97. De aanwezigheid van plattelandswegen moeten worden meegenomen in de besluitvorming aangaande de vestigingslocatie.	4.2.5 7.2
98. Vigerende bestemmingsplan voorziet niet in de bouw van een of meer kerncentrales.	2.1.1 2.2
99. Terreinbepaling criteria in startnotitie geeft toegankelijkheid over weg en water tijdens de bouw. Hoe is deze toegankelijkheid gewogen? Is rekening gehouden met de toekomstige ontwikkelingen voor en gedurende de bouwfase?	4.2.8 7.2
100. Zal er sprake zijn van een tijdelijk bouwterrein op het zeehaventerrein? Dit tot in de details uitdiepen.	4.2.8
101. Er dient rekening gehouden te worden met ontwikkelingen van de Westerschelde. Verdieping, leidt tot veranderende stroomsnelheden en meer scheepvaart. Ook rekening houden met de autonome ontwikkeling van het zeehavengebied. Invloed op veiligheid en benutting van koelwater kerncentrale op de waarborglocatie.	5.2 6.2 6.3
102. In het MER ook aandacht geven aan domino-effecten bij een mogelijke incident met een tweede kerncentrale. Ook aandacht voor beïnvloeding milieueffecten/ongeval van de tweede kerncentrale door aspecten van een mogelijke gesitueerde onderzoekreactor.	6.2
103. Consequenties voor omvang/invulling van huidige bedrijfsbrandweer van EPZ bij de komst van tweede kerncentrale moet in kaart worden gebracht.	6.4
104. Er is sprake van een langdurige (vijf jaar) en intensieve bouwperiode. Wat zijn daarvan de milieueffecten voor de omgeving en de leefbaarheid van het dorp, met name de geluidseffecten? En wat betekent het voor de lange termijn effecten op de ruimtelijke ordening in het dorp?	4.2.8 6.9 7.2
105. Een opvatting die in het dorp algemeen wordt gedeeld is dat bezwaar wordt gemaakt tegen het plaatsen van een kerncentrale binnen de grenzen van de huidige Borsselepolder, inclusief het EPZ-terrein waar al een kerncentrale staat. Binnen de gemeenschap heerst de opvatting dat de nieuwe kerncentrale, als deze gebouwd gaat worden, geplaatst dient te worden aan de noordzijde van de Europaweg Zuid, dus binnen het industriegebied.	2.1.1 2.2
106. Door wie, hoe en wanneer wordt aandacht besteed aan de organisatie van de respons op een ongeval.	6.4
107. Invloed van besluit Belgische regering dat kerncentrale Doel pas in 2020 sluit op de nieuwe kerncentrale Borssele.	5.3

8 Overige zienswijzen

Kernpunt(en) van de inspraak	MER-richtlijnen
108. Aangeven en benoemen wanneer er moeilijkheden (technologische tekortkomingen of gebrek aan kennis) bestaan op het gebied van kennisverwerving.	7.3
109. Ontwerp/handleiding voor monitoring en management programma's en plannen voor post-project analyse.	7.4
110. Certificatie uraniumwinning heeft weinig meerwaarde. In het MER moet duidelijk worden aangegeven wat de verschillen zijn tussen wel en niet certificeren. ISO 14001 gecertificeerde mijnen betekent geenszins dat delven, verwerken, transporteren van uranium op een verantwoorde, veilige, gezonde en milieuvriendelijke manier geschiedt. Uraniumwinning dient te geschieden zonder milieuschade. Toekomstige leveranciers moeten bekend zijn en voldoen aan internationaal geldende standaarden. Mijnen en leveranciers moeten door een onafhankelijke instantie op locatie worden geïnspecteerd. De initiatiefnemer dient hierover openbaar en transparant verantwoording af te leggen.	2.1.3 4.2.4
111. Uraniumwinning gaat veelal gepaard met grove verspreiding van radioactieve en andere kankerverwekkende stoffen naar water, bodem en lucht. Lokale werknemers en bewoners (veelal uit ontwikkelingslanden) worden hieraan blootgesteld. Dit resulteert in ernstige gezondheidsschade, dit is immoreel. Mensen worden niet of vals geïnformeerd over de risico's. In het MER moet inzichtelijk worden gemaakt waar en hoe uranium gewonnen gaat worden.	2.1.3 4.2.4
112. In het MER moet aangetoond worden hoeveel werkgelegenheid er wordt gecreëerd. Voor zowel de bouw van de centrale (buitenlandse arbeiders?) als de operationele fase.	7.2
113. De makkelijk winbare uranium raakt op na verloop van tijd. Kernenergie is geen duurzame energievoorziening. De grondstof uranium zal steeds lastiger te winnen zijn en zal uiteindelijk op raken. In de beoordeling van de kosten en milieueffecten op het gebied van beschikbaarheid van uranium moet rekening worden gehouden met een eventuele groei van de vraag naar uranium.	2.1.3 4.2.4
114. Het MER moet rekening houden met nieuwe wet- en regelgeving: nieuwe Waterwet (december 2009) en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (januari 2010). In het MER moet beschreven worden wat het ontwerp Nationaal Waterplan en het kabinetsstandpunt tot het SEV-III betekenen voor de realisatie van een Tweede Kerncentrale Borssele.	3.2
115. Er moet onderbouwd worden dat er in de regio sprake is van maatschappelijke acceptatie van een tweede kerncentrale in Borssele.	7.2
116. Eerst dient een maatschappelijke discussie over problematiek van radioactief afval plaats te vinden. Aan de hand hiervan kan vervolgonderzoek plaatsvinden over de plaats van definitieve opslag; zoutmijn/kleilaag of andere opties.	2.1.3 6.2.3
117. In het MER moet duidelijk naar voren komen om welk vermogen van de kerncentrale het gaat en op welke wijze de bouw en bedrijfsvoering zal worden vormgegeven.	4.2
118. Hergebruik van restproduct verarmd uranium is een probleem, het is schadelijk voor mens en milieu.	6.2.3

9 BIJLAGE: Lijst van insprekers en adviseurs

- 1 T.W. Rosmolen, Zierikzee
- 2 H. Frieke, Veldhoven
- 3 G. en H. Uit den Bosch, Zeist
- 4 L.N. Van den Bos, Den Heurne
- 5 Th. Van den Heuvel, Veghel
- 6 M.J.H.C. Pas, Venlo
- 7 E. Sjoerdsma, Castricum
- 8 B. van Linge, Den Haag
- 9 mw. A.C. Jansen, Zwolle
- 10 A.F.C. Verschuur, Bossenhoofd
- 11 O. van der Heiden, Oost-Souburg
- 12 S. Cornelissen, Breukelen
- 13 mw. V.d. Bol, plaatsnaam onbekend
- 14 F. de Pater, Amsterdam
- 15 Zoutkoepeloverleg, R. Heida, Emmen
- 16 R.C.J. Valentijn, Kapelle
- 17 M.A. Noppe, plaatsnaam onbekend
- 18 F.R. Barthel, Rhenen
- 19 S. van der Schaaf, Diepenveen
- 20 T.W. Rosmolen, Zierikzee
- 21 J. Tolle, plaatsnaam onbekend
- 22 P. Baan, Zierikzee
- 23 Jan Hoogenraad, Utrecht
- 24 A. IJdo en N. Klompsma, Oldenzaal
- 25 mw. J. Kodde, Leiden
- 26 mw. A. van de Ven, Amsterdam
- 27 A. Scheerder, Valkenswaard
- 28 A. van de Ven, Amsterdam
- 29 J.w. Hutter, Haarlem
- 30 G. van Drieën, Woerden
- 31 mw. A. Hasse, Aachen, Duitsland
Klaus Weber, Aachen, Duitsland
Corrie Neumann, Lemiers
Kurt Tulodetzki, Würselen, Duitsland
Dick Makowski, Aachen, Duitsland
En 9 anderen
- 32 mw. P. Jansen, Groningen
- 33 L. Uijl, Koudekerke
- 34 P.A.J. de Wit, Amsterdam
- 35 Dr. K.F. Albrecht, Hartha, Duitsland
- 36 W. Thoomes, Culemborg
- 37 Michael van Binsbergen, plaatsnaam onbekend
- 38 Gemeente Kapelle, Kapelle
- 39 Vlaamse Overheid – Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid, Dienst MER, Brussel, België
- 40 G.J. Kampman, Koudekerke
- 41 mw. N. Klaren, Middelburg
- 42 R. van den Bunder, Eeklo, België
- 43 T. Notenbomer, Deventer
- 44 Y. Akhiat, Leiden

- O. Lotten, Leiden
A. Agnes, Leiden
Leon Kusters, Leiderdorp
J.M. Sudar, Leiden
en 28 anderen
- 45 Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), Utrecht
46 Zeeland Seaports, Terneuzen
47 P.S.J. Jansen, Utrecht
48 I.J. Herman, Sluis
49 Maureen Mingneau, Eeklo, België
50 Thomas Erbe, Braunschweig, Duitsland
51 N.W. van Belzen, Serooskerke
52 Joeri van der Bovenkamp, Middelburg
53 Anouk den Helder, Utrecht
54 T. Brusse, Middelburg
55 M. Kunnen, Middelburg
56 Bram B.Q. , Middelburg
57 Veenman, Middelburg
58 J. Bil, Gapinge
59 Rolf Erbe, Peine Duitsland
60 Gisela Erbe, Peine, Duitsland
61 Christina Albrecht, Braunschweig, Duitsland
62 Henning Garbers, Braunschweig, Duitsland
63 Waterschap Zeeuwse Eilanden, Middelburg
64 Vlaamse overheid, departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Afd. Milieu-, Natuur- en
Energiebeleid, Dienst MER, Brussel, België
- 65 E-connection Project BV, Bunnik
66 Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC), Brussel, België
67 A.J.Wisse, Domburg
68 J.M. Nijsten, Borssele
69 Remie Fiscaal Juridisch Adviesbureau Mr. E. Marcus FB namens P. de Winter, Uden
70 Elias Niehot, Roosendaal
71 Drs. S.P. van der Zee, Middelburg
72 Gedeputeerde staten van Provincie Zeeland, Middelburg
73 C. van Stee Frijters, 's-Heerenhoek
74 R. Boogert, E Leijten, Den Haag
75 Reinecke Annegiet, Bulstedt, Duitsland
Francisco Silvio, Bremen, Duitsland
Leila Dirksen, Bremen, Duitsland
Eugen Dreher, Bremen, Duitsland
Thorsten Herz, Hamburg, Duitsland
en 5 anderen
- 76 Van Overbeeke, Borssele
77 Hendrik Jan Bakker, Den Haag
78 Jan Kuiters, Zwolle
79 Gabriëlle Folkers, Amsterdam
80 U. Weller-Anssems, Amsterdam
81 H. Berghof, Maastricht
R. Erkamp, Maastricht
R. Muyres, 3126 Lanaken, België
E. Neyens, 3680 Maaseik, België
J. Pereboom, Maastricht
en 7 anderen
- 82 Leschner Hagen, Aachen, Duitsland
Krawozak, Aachen, Duitsland

- Schumann, Aachen, Duitsland
Fink, Aachen, Duitsland
Kamp, Aachen, Duitsland
en 173 anderen
- 83 Assia Moutahhir-Teekens, plaatsnaam onbekend
84 Sascha Kram, plaatsnaam onbekend
85 Jan Baumann, plaatsnaam onbekend
86 L.M.M. Kamp, plaatsnaam onbekend
87 Gents MilieuFront (GMF), J. Lauwaert, Gent, België
88 P. Jansen, plaatsnaam onbekend
89 Iris von Knorre, Marburg, Duitsland
90 E. Leijten, Amsterdam
91 R. Boogert en E. Leijten, Den Haag
92 T.E. v/d Plas, Leiden
C. de Munk, Leiderdorp,
Martine N. Mulder, Noordwijk
C. Otto, Leiden
A. Zwetsloot, Leiden
E.A. Jeddens, Oegstgeest
en 31 anderen
- 93 Johannes Winske, Bremen, Duitsland
Jana Wiechmann, Bremen, Duitsland
Hieke Ranschel, Bremen, Duitsland
Gesa Witt, Bremen, Duitsland
Erika Cordes, Bremen, Duitsland
en 6 anderen
- 94 Patricia Rosenbrock, Aachen, Duitsland
95 Peter Nienhaus, Alpen, Duitsland
G. Nienhaus, Alpen, Duitsland
Mirjam Nienhaus, Alpen, Duitsland
David Nienhaus, Alpen, Duitsland
Jonas Nienhaus, Alpen, Duitsland
- 96 Koen Buysse, Bassevelde, België
97 PvdA Borsele, Kees de Visser, Nisse
98 Gerard de Winter, Roosendaal
99 Ulrike Bickel, Aachen, Duitsland
100 Steven Vanholme en Jos Gysels, Dienst Beleid Natuurpunt, Mechelen, België
101 Lineke Keizer, Zeeuwse Milieufederatie, Goes
102 Gemeentebestuur Sint-Laureins, Sint-Laureins, België
103 Marco Dingemans en Kristel Dingemans-Verhage, Koudekerke
104 Ike Teuling, Greenpeace Nederland, Amsterdam
105 Frank Mulder, Utrecht
106 Sascha Hoffman, plaatsnaam onbekend
107 Andre Pithan, Oberhausen, Duitsland
108 Erik Wesselius, Utecht
109 W.A. van der Lugt, Bunne
110 M van Riet, Middelburg
Th. Van Riet, Middelburg
111 Alies Fernhout, Amsterdam
112 Marc Alexander, Ravels, België
Annemarie de Causmaecker, Ravels, België
113 Dr Karl Segers p/a Geneeskunde voor het Volk, Zelzate, België
114 Frank van Schaik, Oaxaca, Oax. Mexico
115 S. Stoop, Amsterdam
116 Mieke Kiekebelt, plaatsnaam onbekend

- 117 Bart Plantenga, plaatsnaam onbekend
- 118 Stefan Rijnhart, Amsterdam
- 119 Lebensministerium, Abteilung V/1, Anlagerbezogener Umweltschutz, Wien, Oostenrijk
- 120 D. Kroes, Gemeente Dongeradeel, Dokkum
- 121 Gerbina van den Hurk, Amsterdam
- 122 Nanda Lauriks, Amsterdam
- 123 Drs. R.G. Klooker, Amsterdam
- 124 Hilde Zieleman, Koog aan de Zaan
- 125 Ir. V. J.P. Van 't Riet, Amsterdam
- 126 Rymke Wiersma, Utrecht
- 127 Kees Wagtendonk, Amstelveen
- 128 Pauline van Tuyll, Hoenderloo
- 129 Udo Buchholz, Gronau, Duitsland
Heer Arends, Gronau, Duitsland
Jörg Lenz, Gronau, Duitsland
Kurt Rehbein, Gronau, Duitsland
Josef Rönick, Gronau, Duitsland
en 3 anderen
- 130 Dora Flood, plaatsnaam onbekend
- 131 T. Dalhuisen, Amsterdam
- 132 Janny Beekman, Houwerzijl
- 133 Marieke van Schaik, Amsterdam
- 134 Annemarie Hekkers, plaatsnaam onbekend
- 135 Julius Vogt-Keller, Aachen, Duitsland
- 136 Dirk Bannink, Stichting Laka, Amsterdam
- 137 Nikol Maes, Heerlen
T. Stenzel, Heerlen
Jos Froeling, Heerlen
Lieke v.d. Heuvel, Tilburg
Leo de Groot, Heerlen
En 82 anderen
- 138 R. Maas, Sas v Gent
Magda Bosschaerts, Zelzate, België
Willy Maes, Zelzate, België
Nadine Bernaert, Assenede, België
Els Dodeslagers, Sas van Gent
en 20 anderen
- 139 Peer de Rijk, Wise, Amsterdam
- 140 Jos Gysel, Hoofd dienst beleid Natuurpunt, Mechelen, België
- 141 Johann Bergmann, Bremen, Duitsland
Paul Hecker, Bremen, Duitsland
Daniel Scholten, Bremen, Duitsland
Ansgar Schürmann, Bremen, Duitsland
Esther Adam, Bremen, Duitsland
en 59 anderen
- 142 Gemeente Borsele, Heinkenszand
- 143 Petrosjka Sterk, SP Middelburg, Middelburg
- 144 Grolz, Auke, Aachen, Duitsland
Gudrun Kissler, Aachen, Duitsland
O Hüpgens, Aachen, Duitsland
Wolfgang Edissner, Aachen, Duitsland
en 2 anderen
- 145 Cathy Plaman, Gent, België
- 146 Anni Niehoff, Gronau, Duitsland

- Marion Niehoff, Gronau, Duitsland
Franz Josef Ro Amani, Gronau, Duitsland
- 147 H. Groenendijk, Dordrecht
I. Van Overbeek, Rotterdam
A.R.G. Vonk, Dordrecht
M. de Corie, Rotterdam
M. de Vries, Rotterdam
- 148 Veiligheidsregio Zeeland, Middelburg
- 149 Gemeente Maldegem, Maldegem, België
- 150 Dick van Elk, De Windvogel, Reeuwijk
- 151 Drs JEM Huige, Kwadendamme
- 152 J. Kodde, Leiden
- 153 Paul de Smet, Assenede, België.
- 154 R.M Wiessing, Amstelveen
- 155 Dr Hans Feddema, Leiden
- 156 J.J. Kessler, Wageningen
- 157 M.G. Van der Stel, Nisse
- 158 Lokien Holleman, Amsterdam
- 159 Stefanie van Oyen, plaatsnaam onbekend
- 160 F.J. Gerstelling, Amsterdam
- 161 Evert Hassink, plaatsnaam onbekend
- 162 H. van Arkel, Soest
- 163 Johan Frijns, Lent
- 164 Ike Teuling, Stichting Greenpeace Nederland, Amsterdam
- 165 R.M.J. Lanting, Meeden
- 166 William van den Heuvel, Hengelo
Marita Leeuwerik, Enschede
Elma Hulsebosch, Enschede
Annie Blauw-Poo, Enschede
Ronja Hoepfner, Oldenburg, Duitsland
en 99 anderen
- 167 A Van Schaik, Amersfoort
- 168 S.W. van Roosmalen, plaatsnaam onbekend
- 169 Bart van Schalm, Maarsbergen
- 170 O. Oranje, Amsterdam
- 171 Peter Carol, Middelburg
- 172 Sascha Gabizon, Zaltbommel
- 173 Charlotte van Tuyll, Hoenderloo
- 174 Mw. Ir H.J. Kijne-Knop, Deventer
- 175 Henk Daalder, ODE Windsectie, Utrecht
- 176 Rinske Hoekstra, Haren
- 177 Lineke Keizer, Zeeuwse Milieufederatie, Goes
- 178 Hugo Polfliet, Lochristi, België
Hilde Van Laere, Lochristi, België
Thomas Polfliet, Lochristi, België
Laura Polfliet, Lochristi, België
Herwig De Bruycker, Lochristi, België
- 179 Hans Nauwynck, Zomergem, België
- 180 Albert de Smet, Provincie Oost-Vlaanderen, Gent
- 181 College van BenW van de Gemeente Leeuwarderadeel, Stiens
- 182 Raad van de Gemeente Leeuwarderadeel, Stiens
- 183 Gemeente Assenede, Assenede België
- 184 Guido Steenkiste, Natuurpunt en Partners Meetjesland, Eeklo, België
- 185 Patrick van Audenaerde, Eeklo, België
- 186 Gemeente Sint-Laureins, Sint-Laureins, België

- 187 Marjon Michielsen, Westdorpe
Roger Michielsen, Wachtebeke, België
Lia Bastiaens, Wachtebeke, België
Ginette Raes, Wachtebeke, België
Rudy van Vlaender, Wachtebeke, België
en 14 anderen
- 188 Eddy Colembeen, Evergem, België
Yves Meulenberg, Evergem, België
Pia Semey, Evergem, België
Danyel DeBruyne, Evergem, België
- 189 Peter Nienhaus, Alpen, Duitsland
G. Nienhaus, Alpen, Duitsland
Mirjam Nienhaus, Alpen, Duitsland
David Nienhaus, Alpen, Duitsland
Jonas Nienhaus, Alpen, Duitsland
- 190 R. van den Bosch, Nijmegen
- 191 Mathilde van den Brink, Utrecht
H.J. Ziemerink, Diepenheim
Josephine van den Brink, Diepenheim
- 192 Gemeente Zelzate, Zelzate, België
- 193 Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, Brussel, België
- 194 Kathy van Hulle, Eeklo, België
Carine Sierens, Eeklo, België
Robert Lampaert, Eeklo, België
De Pauw-Delcourt, Eeklo, België
R. De Rycke, Eeklo, België
en 121 anderen
- 195 Jens Bohling, Bremen, Duitsland
Christiane Rieve, Bremen, Duitsland
Ulrike Bielefeld, Oldenburg, Duitsland
Leila Dirksen, Bremen, Duitsland
Nima Slawski, Bremen, Duitsland
- 196H John Huige, PvdA fractie gemeenteraad Borssele, Kwadendamme
- 197H Dick van Elk, De Windvogel, Reeuwijk
- 198H De heer F. Heuckelbach, Heinkenszand
- 199H Pieter Hazelager, Borssele
- 200H Harry Oldenkamp, Borssele
- 201H Mevrouw J. Kodde, Leiden
- 202H Mevrouw Leijten, Amsterdam
- 196P Centrumstad Eeklo, M. van Grembergen, Eeklo, België
- 197P Leen Lybaert, Eeklo, België
Koen Geirnaert, Eeklo, België
- 198P Elmar Holstiege, Aachen, Duitsland
- 199P Jochen Luczak, Aachen, Duitsland
- 200P Angela Hansel, Essen, Duitsland
- 201P Monika Kuck, Aachen, Duitsland
- 202 Susanne Ludewig-van de Wall, Aachen, Duitsland
- 203 René Hillebrand, Cottbus, Duitsland
- 204 Herman Pöhling, Ratingen, Duitsland
- 205 Wolfgang Michel, Remscheid, Duitsland
- 206 Heinz Brachvogel, München, Duitsland
- 207 Ronja Lewke, Aachen, Duitsland
- 208 Michael Kleine-Möllhoff, Duisburg, Duitsland
- 209 Christian Jaobs, Eslohe, Duitsland
- 210 Thomas Jablonski, Kerpen, Duitsland

- 211 Merete Menze, Roetgen, Duitsland
- 212 Paul Pape-Senner, Herzogenrath, Duitsland
- 213 Eva Senner, Herzogenrath, Duitsland
- 214 Gabriele Schütz-Lembach, Aachen, Duitsland
- 215 Stephanie Jonas, Brühl, Nordrheinwestfalen, Duitsland
- 216 Wendy Meenenga, Hückelhoven, Duitsland
- 217 Ingeborg Renckendorf, Alfter, Duitsland
- 218 Ursula Epstein, Aachen, Duitsland
- 219 Heer Arends, Gronau, Duitsland
- Jörg Lenz, Gronau, Duitsland
- Kurt Rehbein, Gronau, Duitsland
- Eleonore Bischoff, Wolfenbüttel, Duitsland
- Mari Däschner, Karlsruhe, Duitsland
- en 3 anderen
- 220 Markus u. Christiane Schilling, Köln, Duitsland
- 221 Gisela Nacken, Aachen, Duitsland
- 222 Katharina Herzner, Herzogenrath, Duitsland
- 223 Dr. Med. Vet. Karen Schemken, Velbert, Duitsland
- 224 Rolf Beckers en Elvira Resch-Beckers, Baesweiler, Duitsland
- 225 Claus Mayr, Aachen-Horbach, Duitsland
- 226 Walther Mathieu, Herzogenrath, Duitsland
- 227 Familie Jochen Schumacher, Aachen, Duitsland
- 228 Karl Rainer Thiel, Tönisvorst, Duitsland
- 229 Martin Selzner, Münchenladbach, Duitsland
- 230 Barbara Thiel, plaatsnaam onbekend
- 231 Daniela Krizanovic, plaatsnaam onbekend
- 232 Alexandra Schellhorn, plaatsnaam onbekend
- 233 G. R. Lederer, Wülfrath, Duitsland
- 234 Lydia Napp, Meerbusch, Duitsland
- 235 Natalie Napp, Meerbusch, Duitsland
- 236 Christian Staudinger-Napp, Meerbusch, Duitsland
- 237 Mitglied des Deutschen Bundestages, Oliver Krischer, Berlijn, Duitsland
- 238 Manuela en Edwin Rolff, Kerpen, Duitsland
- 239 Barbara Thiel, plaatsnaam onbekend
- 240 Jürgen Jansen, plaatsnaam onbekend
- 241 Karl-Heinz Kern, plaatsnaam onbekend
- 242 Hans.b.d, naam en plaatsnaam onbekend
- 243 Dipl.-Ing. Reiner Priggen, Aachen, Duitsland
- 244 Felix Gorris, Ratingen, Duitsland
- 245 Thomas Stratmann, Essen, Duitsland
- 246 Georg Hilfrich, Aachen, Duitsland
- 247 J. Pokorny, Herne, Duitsland
- 248 Malte Menze, Aachen, Duitsland
- 249 Peter Plew, Oberhausen, Duitsland
- 250 J. Velte, Remscheid, Duitsland
- B. Tensi, Remscheid, Duitsland
- Klaus Lellek, Remscheid, Duitsland
- Lars Jochemsen, Remscheid, Duitsland
- David Schichel, Remscheid, Duitsland
- En 8 anderen
- 251 Rolf Brinkmann, Osnabrück, Duitsland
- 252 Stefan Beiderbeck, Dortmund, Duitsland en Amsterdam
- 253 Petra Follert, plaatsnaam onbekend
- 254 Petra Follert, plaatsnaam onbekend
- 255 Daniel Thissen, Düsseldorf, Duitsland

- 256 Axel Bergfeld, Bonn, Duitsland
- 257 Maria Tölle, Drensteinfurt, Duitsland
- 258 Lothar Risse, Machern, Duitsland
- 259 Rosa Pollter, Bonn, Duitsland
- 260 Anja Schmelzer, Solingen, Duitsland
- Jörg Schmelzer, Solingen, Duitsland
- Jörn Schmelzer, Solingen, Duitsland
- Simone Reidies, Solingen, Duitsland
- 261 Thomas Schmidt, Berlijn, Duitsland
- 262 Ministerium für Wirtschaft, Mittelstand und Energie des Landes Nordrhein-Westfalen,
Düsseldorf, Duitsland
- 263 Karin Gröhl, Bottrop, Duitsland
- Martina Volkenandt, Bottrop, Duitsland
- 264 Rolf Krueger, Aachen, Duitsland
- 265 Tjalf Gokert, Aachen, Duitsland
- 266 Jürgen von Wachtendonck, Nümbrecht
- 267 Johanna Risse, Machern, Duitsland
- 268 Claudia von Wachtendonck, Nümbrecht, Duitsland
- 269 Stefan Kern, Aachen, Duitsland
- 270 Thomas Reinert, Dülmen, Duitsland
- 271 Helmut und Sigrid Meisslinger, Roetgen, Duitsland
- 272 Florian Pithan, Aachen, Duitsland
- 273 Stad Duisburg, Amt für Umwelt und Grün, Duisburg, Duitsland
- 274 Marion Breuer, Bocholt, Duitsland
- Wolfgang Zühlke, Dingden, Duitsland
- Patrick Essink, Bocholt, Duitsland
- 275 Susanne Stier, Versmold, Duitsland
- 276 BBU, Bonn, Duitsland
- Kerstin Klopper, Oberhausen, Duitsland
- Anne Bardtke, Dinslaken, Duitsland
- Ingrid Polanz, Duisburg, Duitsland
- Kirsten v.d. Koelen, Oberhausen, Duitsland
- En 769 anderen
- 277 Inge Mattiat, Roetgen Duitsland
- 278 Elisabeth Fürtjes, Aachen, Duitsland
- 279 Nelly Vandenbussche, achen, Duitsland
- 280 Thomas Kirchübel, Aachen, Duitsland
- 281 Jens Koy, Bonn, Duitsland
- 282 Sarah Ahlers, Bonn, Duitsland
- 283 Björn Sievering, Krefeld, Duitsland
- 284 Dirk Jansen, Bünd für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-
Westfalen e.V., Düsseldorf, Duitsland
- 285 Wolfgang Summer, Duitsland
- 286 Familie Grahner, plaatsnaam onbekend
- 287 Alfred Titze, plaatsnaam onbekend
- 288 Jo Krafzik, Stadt Gronau, Fachdienst Stadtplanung, Gronau, Duitsland
- 289 Mats Westermann, plaatsnaam onbekend
- 290 Andrea Leistikow, PALUEL, Frankrijk
- 291 Monika Mehnert, Bonn, Duitsland
- 292 Melanie Fraas, Bottrop, Duitsland
- Werner Büscher, Moers, Duitsland
- Sabine Kwasigroch, Essen, Duitsland
- Petra Scheele, Essen, Duitsland
- Sigrid Lange, Bottrop, Duitsland
- En 33 anderen

- 293 BBU, Bonn, Duitsland
Bettina Brücher, Wuppertal, Duitsland
Sylvia Meyer, Wuppertal, Duitsland
R. Klitsch, Wuppertal, Duitsland
Martin Möller, Wuppertal, Duitsland
En 87 anderen
- 294 Gerard Volkmer, Aachen, Duitsland
- 295 Walter Knörzer, Aachen, Duitsland
- 296 Eckard Köppel, Aachen, Duitsland
- 297 Peter Wernitz, Aachen, Duitsland
- 298 Sabine Göddenhenrich, Aachen, Duitsland
- 299 Otto Kurth-Lassey, Aachen, Duitsland
- 300 Christian Abts, Düsseldorf, Duitsland
Andreas Vollmert, Düsseldorf, Duitsland
Nils Römling, Lotte, Duitsland
Friederike Reinold, Hamm, Duitsland
Pia Nielsen, Hamm, Duitsland
En 18 anderen
- 301 Dr. Petra Hemptenmacher en Dr. Jörg Hemptenmacher, Troisdorf, Duitsland
- 302 Rita Hoven, Düsseldorf, Duitsland
- 303 Daniela Setton, Die Klima-Allianz, Berlijn, Duitsland
- 304 Susanne Ihde, Borholzhausen, Duitsland
- 305 Lothar Ratei, Düsseldorf, Duitsland
- 306 Niet toegekend
- 307 Alwin Nagel, Erkelenz, Duitsland
Petra Hömke-Nagel, Erkelenz, Duitsland
Rebekka Nagel, Erkelenz, Duitsland
Jutta Nagel, Erkelenz, Duitsland
- 308 Edwin Stiller, Barbara Buchmann-Stiller, Düsseldorf, Duitsland
- 309 Stad Duisburg, Amt für Umwelt und Grün, Duisburg, Duitsland
- 310 Brigitta Möller-Ruhrländer, Essen, Duitsland
- 311 H. Risse, Aachen, Duitsland
- 312 Sabine Block, Hünfeld, Duitsland
- 313 Die Linke, Kreisverband Düsseldorf, Düsseldorf, Duitsland
Adolf Bungeroth, Duisberg, Duitsland
Peter Hassel, Düsseldorf, Duitsland
Dirk Dietrich, Düsseldorf, Duitsland
Jasper Prigge, Düsseldorf, Duitsland
En 159 anderen
- 314 Greenpeace Gruppe Düsseldorf, Alexander von Sehlen, Düsseldorf, Duitsland
Brigitta Gillessen, Glockenstrasse 7, 40476 Düsseldorf, Duitsland
Patrick Thielert, Gravelottestrassen 11, 40476 Düsseldorf, Duitsland
Steffi Plata, Windscheidstrasse 31, 40239 Düsseldorf, Duitsland
Hedda Kost, Bankstrasse 51, 40476 Düsseldorf, Duitsland
en 217 anderen
- 315 Jan Berling, Hohenleuben, Duitsland
- 316 Dr. Burkhard Block, Hünfeld, Duitsland
- 317 Tim Petzoldt, Bonn, Duitsland
- 318 Daniel Agdin, Wuppertal, Duitsland
- 319 Christa Agdin, Bonn, Duitsland
- 320 Pascal Lieleg, Jever, Duitsland
- 321 Janina Böhm, Düsseldorf, Duitsland
- 322 Veronika Thomas-Ohst, Aachen, Duitsland
- 323 Stephanie van den Berg-Thoennissen, Herzogenrath, Duitsland
- 324 Inge Matuschek, Aachen, Duitsland

- 325 Gabriële Klinkens, Aachen, Duitsland
- 326 Jeanette Schuster-Marx, Aachen, Duitsland
- 327 Sieglinde Otto, Aachen, Duitsland
- 328 Ulrich Matuschek, Aachen, Duitsland
- 329 Marco Bodenstein, Köln, Duitsland
- 330 Georg Biesing en Annemarie Sommer, Aachen, Duitsland
- 331 Stadt Gronau, Herr Krafzik, Gronau, Duitsland
- 332 Thorsten Soer, Essen, Duitsland
Wolfgang Lipper, Hünxe, Duitsland
Michael Neven, Oberhausen, Duitsland
G. Andreas, Essen, Duitsland
Werner Reichert, Voerde, Duitsland
en 8 anderen
- 333 Bastian Deppe, plaatsnaam onbekend
- 334 Monika Wehlig, Rheinberg, Duitsland
- 335 Mona Pursey, Wijlre
- 336 Jörg Grabowski, Rheinberg, Duitsland
- 337 Oliver Buschmann, Bochum, Duitsland
- 338 Gabriele Scheifl, Bonn, Duitsland